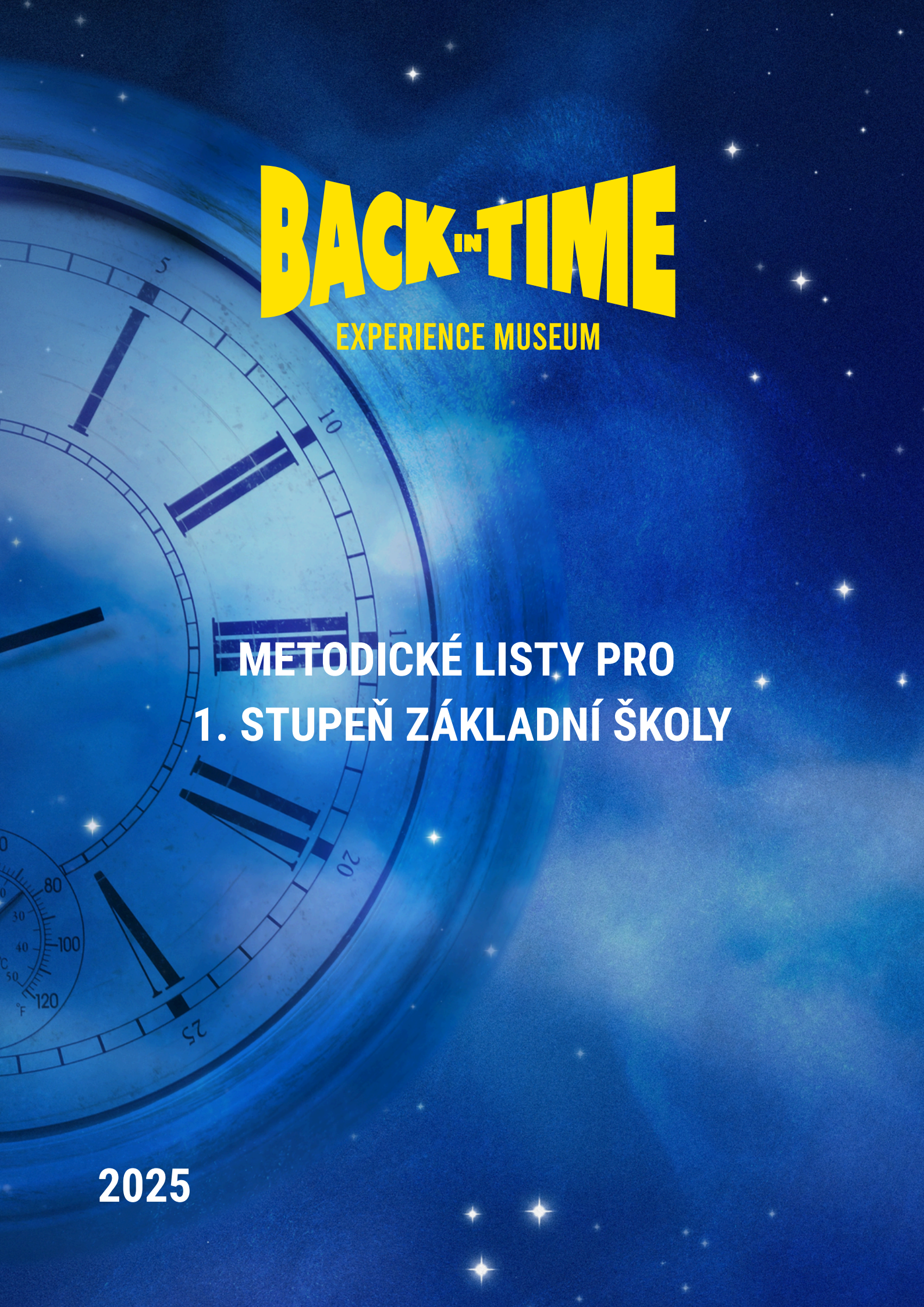

METODICKÉ LISTY PRO 1. STUPEŇ ZÁKLADNÍ ŠKOLY

2025

Téma: Pracovní list slouží k interaktivní výstavě Back in Time v Obchodním domě MÁJ – House of fun

Místo: Pracovní list je určen k vyplnění před návštěvou interaktivní výstavy

Cílová skupina: žáci 1. stupně základní školy

Vzdělávací cíle: Žáci dokážou vyjmenovat klíčové události, osobnosti a momenty, které formovaly život v Praze.

Cílem je, aby se žáci připravili na výstavu Back in Time. Pracovní list tak slouží jako podklad, který vysvětlí dětem určité momenty a věci, se kterými se pak pracuje na výstavě. Žáci tak budou mít základní historické souvislosti společně s aktivitami, které slouží k zapamatování a pochopení.

Soulad s RVP: Člověk a společnost, Dějepis, kultivace historického vědomí, uchování historické paměti, poznání dějů, jevů a skutků, které ovlivnily vývoj společnosti, odhalování kořenů společenských jevů, dějů a změn, promýšlení jejich souvislostí, rozlišení pověstí/legend a skutečnosti

Organizace: Každý s pracovním listem pracuje samostatně před návštěvou výstavy.

Už jste slyšeli o sourozencích B a T? Ne? Tak se pojďme seznámit!

T: Ahoj! Jmenuji se jako písmeno T a představuji technologii a pokrok a provedu vás světem historie společně s mým bratrem B, který miluje historii.

B: Náš táta umí kouzla s časem a postavil stroj, který nás může vzít úplně kamkoliv do minulosti. Kam byste se chtěli podívat nejdřív?

T: Co třeba na to, jak vznikla Praha?

B: To zní dobře! Radši si držte klobouky, tohle bude jízda!

Pověsti o Praze

B: Vítám tě na místě, kde bude ležet Praha, ale teď tu ještě nic není. Říká se, že podle pověsti budoucí slávu Prahy předpověděla jedna kněžna.

T: Co to ale znamená pověst?

B: Pověst je takový příběh, který je trochu jako pohádka, protože se tam dějí někdy divné a neuvěřitelné věci. Na rozdíl od pohádky má v sobě kousek pravdy o nějakém skutečném místě nebo osobě. Lidé si tyhle pověsti vyprávějí dlouho a nevíme, co z nich je pravda a co je vymyšlené.

T: Představ si, že jsi první, kdo přišel na tohle místo. Vidíš řeku, stromy, kopec a najednou víš, že tohle místo je ono. A když se takové místo zalíbí více lidem, staví domy a zabydlují se. Vznikají tak osady a pak z nich města. Dokážeš takovou osadu nakreslit?

T: A proč se naše hlavní město jmenuje Praha?

B: Abys to zjistil/a, potřebuješ k tomu vyluštit hádanku. Pojmenuj, co je na obrázku, zakroužkuj druhé písmeno slova, a to následně zapiš. Vyluštěné slovo pak dopiš do prázdných rámečků v textu.

Výsledek: _ _ _ _

T: Protože tam kde dnes stojí Karlův most, býval kdysi říční ( ). Přes to mohli přejít řeku, ale museli být opatrný. A protože se okolo místa začalo stavět více domů, začali tomu místu říkat Praha.

B: Ale pověst zase říká něco jiného. Město získalo název podle toho, že nějaký muž tesal ( ) svého domu. A ten dům stál jako první na místě, kde je Pražský hrad.

T: Vidíš kolik historek se váže ke vzniku Prahy. Už nám ale vypršel čas a musíme se podívat za Karlem IV.!

KAREL IV.

B: Karel IV., nejznámější král naší historie. Když se narodil, rodiče mu dali jméno Václav, ale ve 7 letech odjel do Francie za svým strýcem Karlem, po kterém dostal jméno. Tam na dvoře se toho spoustu naučil, uměl dokonce mluvit a psát pěti jazyky! Pak se vrátil do Čech a našel Prahu, která byla ve strašném stavu a musel všechno opravit.

B: Tak to měl hodně práce. A znáš Karla IV.? Zkus si vzpomenout, co všechno o něm víš a zapiš to. *(nápověda – zkus si vzpomenout, co postavil, založil a co se po něm jmenuje)*

T: Víš, že písmo se často vyvíjí? Dnes se píše jinak než v minulosti. Třeba takhle vypadaly písmenka za vlády Karla IV. Zkusíš podle tabulky napsat své křestní jméno?

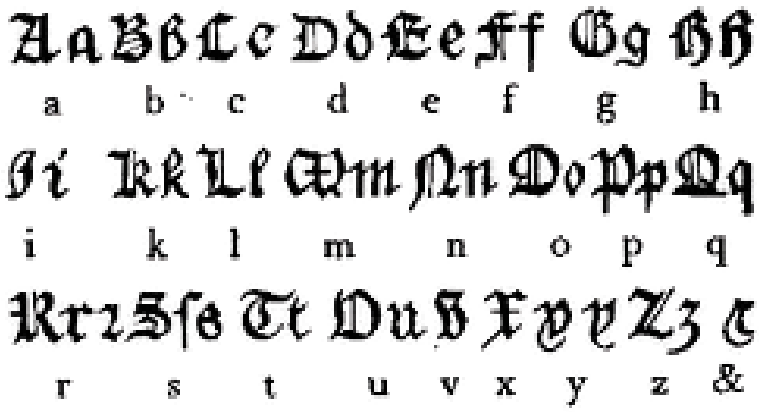

B: Skvělé! Nyní se vydáme strojem času k jinému času, přeci ke Staroměstskému orloji!

STAROMĚSTSKÝ ORLOJ

B: To jsou krásné hodiny, ale nejsou jen tak obyčejné. Ukazují totiž více věcí najednou! Podívej se na tabulku a budeš žasnout, co všechno takový orloj dokáže.

KOLIK JE HODIN	Ukazuje běžný čas, jaké vidíme na hodinkách, ale taky starý čas, který se počítal od západu Slunce, a ne od půlnoci, jak to známe dnes.
KDE JE SLUNCE A MĚSÍC	Můžete vidět, kde se Slunce a Měsíc pohybují po obloze.
FÁZE MĚSÍCE	Znázorňuje, jestli je úplněk, novoluní nebo jiná fáze.
DEN V ROCE A SVÁTKY	Dokáže nám říct, jaký je aktuální den a jaký svátek.
POSTAVIČKY	Pokud odbije hodina, objevují se postavičky apoštolů, které se pohybují.

B: Tak proto vidíme takové davy lidí před orlojem. Fotí si ho a někdy ani neví, co se za takovou krásou skrývá. A kdo jsou ti apoštolové?

T: To byli obyčejní lidé, které si vyvolil Ježíš Kristus. Učil je a pak posílal do okolních vesnic, aby kázali a šířili jeho učení. Byli s ním po celou dobu a po jeho ukřižování založili církev.

B: Představ si, že apoštolové na orloji s sebou nosí takové věci, podle kterých je poznáte. Těmhle věcem říkáme atributy. Je to jako když váš kamarád nosí pořád kšiltovku – to je jeho atribut.

T: A tvým úkolem je zjistit, jaký atribut má apoštol na obrázku a zakroužkovat ho.
A poté přiřadit jméno apoštola podle věci, které jsi zakroužkoval.

sv. Petr

sv. Matouš

sv. Jan

sv. Pavel

sv. Šimon

B: Výborně! Ale pojďme se přesunout dál, teď nás čeká doba za vlády Rudolfa II.!

RUDOLF II.

T: Císař Rudolf II. se narodil do slavného rodu Habsburků a Praha se mu moc líbila, a tak se rozhodl, že tu zůstane bydlet. Opravil Pražský hrad, který byl ve strašném stavu, protože tam panovníci dlouho nezůstávali. Rudolf miloval umění, podporoval vědu a zval si zajímavé a chytré lidi. Někteří z nich měli dokonce za úkol proměnit obyčejné kovy ve zlato nebo vymyslet elixír života!

B: A víš, že se Rudolf II. potkal s rabínem Löwi, který údajně vytvořil sochu z hlíny?

T: To jsem nevěděla! Jenom vím, že Golem měl velkou sílu, vykonával těžké práce, nosil vodu ze studně, štípal dřevo a měl chránit židovské obyvatelstvo. Počkej, kam to Golem zmizel?

B: Už ho vidím! Utekl přes bludiště a chudák rabín nezná cestu. Pomůžeš mu?

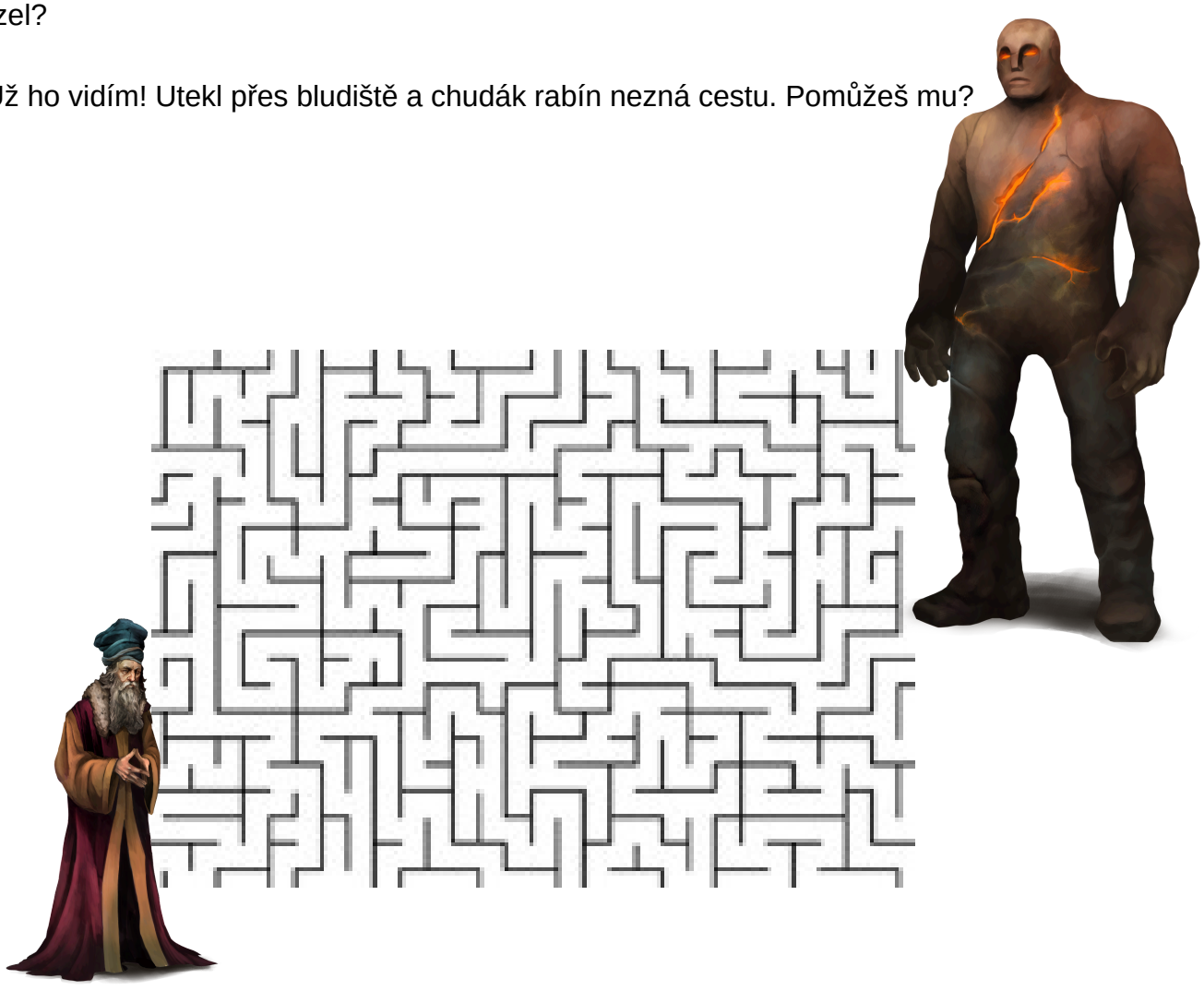

T: Díky bohu, že se to podařilo. Co bys ale měl/a o Rudolfovi vědět, že měl největší sbírku uměleckých předmětů v Evropě nazývanou jako Kunstkammer. To byly čtyři místnosti na Pražském hradě plné uměleckých děl, knih, zvířat, přírodnin, nástrojů a dalších super věcí. A v této umělecké komoře se nacházel také jeden obraz od známého italského malíře Arcimbolda.

B: Ten namaloval císaře Rudolfa II. jako boha, kterému Římané říkali Vertumnus.
Víš, z čeho ten obrázek byl složený?

Z ovoce, zeleniny a různých kytiček! Jenže nějaké části se nám zatoulaly pryč a je na tobě, abys je dokreslil! Zvládneš dokreslit alespoň částečně Rudolfovy šaty?

T: To vypadá parádně! Nyní letíme do období konce druhé světové války, která představuje smutnou část historie. Ale vracíme se naštěstí do slavné části, kdy občané projevili odvahu vzepřít se proti nepřátelům!

PRAŽSKÉ POVSTÁNÍ 1945

B: Na začátku května 1945 k obyvatelům proudily zprávy, že se blíží konec války. Když slyšeli z rozhlasu volání: „Voláme všechny Čechy, přijďte nám na pomoc“ vyvolalo to v nich pocity _____ (*doplň – např. strach, naděje, radost, smutek…*)

T: Začali stavět barikády, což jsou takové překážky, které lidi staví, aby se před někým ochránili nebo zabránili v průchodu. Zapojili se do boje, ačkoliv žádné zbraně neměli a pomáhali si navzájem. Po několika dnech přijeli na pomoc jiní vojáci a cizince vyhnali. Lidé se radovali a byli na sebe pyšní, že to dokázali.

B: A já mám pro tebe úkol. Představ si, že si jedním z nich a pomáháš stavět barikády. Zkus si vzpomenout, co máš doma za věci a napiš, co by si tam použil.
(Např. jídlo ne, protože to by se zkazilo. Ale třeba taková židle by se hodila!)

PRAŽSKÉ JARO 1968

T: Teď necestujeme tak daleko, ale jen o pár let později. Sice už válka skončila, ale pořád lidé nežili tak svobodně, jak by si přáli. Začalo se to ale měnit. Nejprve jsme měli na jeden čas jinou vládu, ale pořád vládla komunistická strana, která chtěla svobodu a lepší život pro lidi. Představte si, jako kdybyste hráli hru a chtěli byste změnit pravidla, aby to bylo lepší. Ale několika zemím se to nelíbilo, protože se báli, že bychom hráli po svém.
A tak v srpnu k nám přijely tanky a vojáci bez pozvání. Bylo to, jako kdyby do vašeho pokoje přišel někdo úplně cizí a začal by vám přerovnávat vaše věci.

Potom se vrátilo všechno do starých kolejí a lidé si museli počkat na svobodu dalších 20 let. Tohle období uvolnění nazýváme Pražským jarem, které mělo něco společného s pražským povstáním 1945 – touhu po svobodě a odhodlání.

B: Mám na tebe dvě otázky.

Proč si myslíš, že lidé pro tu svobodu tak bojovali? *(zakroužkuj jednu odpověď)*

1. Aby mohli svobodně projevovat své názory, rozhodovat se, žít bez strachu
2. Aby nemuseli chodit do školy
3. Aby měli více peněz

V čem bylo Pražské jaro podobné Pražskému povstání, o kterém jsme si už povídali? *(Zakroužkuj odpověď)*

1. Lidé nechtěli změnu.
2. Lidé byli odvážní a toužili po svobodě.
3. Lidé chtěli v létě jet na dovolenou k moři.

T: A nyní už cestujeme téměř na konec naší dobrodružný cesty, která ale už dopadne dobře!

SAMETOVÁ REVOLUCE

B: Nyní se ocitáme v listopadu roku 1989, kde na Václavském náměstí vidíme davy lidí, kteří protestují proti vládě. A proč? Představ si, jsi nemohl/a poslouchat hudbu, jakou máš rád/a, protože některé písničky byly zakázané. Nebo jsi mohl/a být poslán do vězení za poslouchání rádia vysílaného ze Západu! Taky bys nikdy neochutnal/a coca-colu, která se do Československa nevozila, protože nebyla vyráběna v Rusku, ale v Americe! Nebyly to hezké časy, a proto lidé protestovali, cinkali na náměstí klíčemi, zapalovali svíčky nebo malovali transparenty.

T: Já nevím, co znamená slovo transparent. Vysvětlíš mi to, prosím?

B: Představ si, že bys chtěl říct něco důležitého hodně lidem najednou, ale kdybys to nahlas řekl, téměř nikdo by tě neslyšel. Tak si vezmeš velký kus papíru nebo i látky a na to napíšeš, co chceš. Někdy k tomu přidáš i obrázek. A když to tak říkám, napadla mě jedna věc. Vyrobíme si vlastní transparent na demonstraci! Podívej se na hesla, která se tehdy říkala a vyber si jedno, co se ti nejvíc líbí. To pak napiš do rámečku a přikresli nějaké obrázky a barevně to vymaluj.

„Máme holé ruce“, „Konec vlády jedné strany“, „Havel na hrad“, „Pravda a láska zvítězí nad lží a nenávistí“, „Studenti jsou vaše děti“, „Nežít ve lži“, „Vy nás máte chránit“

T: Výborně! Tak s takovým transparentem bys tehdejší vládě vytřel/a zrak! Nakonec jak víme dnes, odvaha a odhodlání se vyplatila a dnes tak žijeme ve svobodné zemi.

SÍŇ SLÁVY

B: Už se blížíme k cíli! Máme pro tebe poslední úkol! Znáš síň slávy? Je to speciální místo, kde můžeme oslavovat lidi, kteří byli výjimeční v tom, co dělali nebo dali světu něco nového. Můžeme tam zařadit úplně kohokoliv – třeba zpěváky, herce, malíře, spisovatele, sportovce, hudební skladatele, učitele nebo někoho okolo tebe!

T: Znáš ve svém okolí někoho, kdo je pro tebe výjimečný a zasloužil by si být v síni slávy? Napiš jména do prázdných políček, ať můžou věčně žít!

T+B: Tak doufáme, že sis užil/a naši cestu historií a že si odnášíš nové znalosti. Teď už tě čeká příjemná část, a to reálná jízda časem! Tak se brzo vidíme!

BACK IN TIME

EXPERIENCE MUSEUM

METODICKÉ LISTY PRO 2. STUPEŇ ZÁKLADNÍ ŠKOLY

2025

Téma: Pracovní list slouží k interaktivní výstavě Back in Time v Obchodním domě MÁJ – House of fun

Místo: Pracovní list je určen k vyplnění před návštěvou interaktivní výstavy

Cílová skupina: Žáci 1. stupně základní školy

Vzdělávací cíle: Žáci dokážou vyjmenovat klíčové události, osobnosti a momenty, které formovaly život v Praze.

Cílem je, aby se žáci připravili na výstavu Back in Time. Pracovní list tak slouží jako podklad, který vysvětlí dětem určité momenty a věci, se kterými se pak pracuje na výstavě. Žáci tak budou mít základní historické souvislosti společně s aktivitami, které slouží k zapamatování a pochopení.

Soulad s RVP: Člověk a společnost, Dějepis, kultivace historického vědomí, uchování historické paměti, poznání dějů, jevů a skutků, které ovlivnily vývoj společnosti, odhalování kořenů společenských jevů, dějů a změn, promýšlení jejich souvislostí, rozlišení pověstí/legend a skutečnosti

Organizace: Každý s pracovním listem pracuje samostatně před návštěvou výstavy.

Už jste slyšeli o sourozencích B a T? Ne? Tak se pojďme seznámit!

T: Ahoj! Jmenuji se jako písmeno T a představuji technologii a pokrok a provedu vás světem historie společně s mým bratrem B, který miluje historii.

B: Náš táta umí kouzla s časem a postavil stroj, který nás může vzít úplně kamkoliv do minulosti. Kam byste se chtěli podívat nejdřív?

T: Co třeba na to, jak vznikla Praha?

B: To zní dobře! Radši si držte klobouky, tohle bude jízda!

POČÁTKY PRAHY

B: Nyní se nacházíme na místě, kde bude ležet Praha. Pověst říká, že slávu Prahy předpověděla jedna kněžna.

T: Víš, co je to pověst?

B: Kněžna nejen, že předpověděla slávu Prahy, dokonce město tak i pojmenovala. Přečti si úryvek z Kosmovy kroniky a zakroužkuj v textu slovo, podle kterého je město pojmenované.

„Toto místo na severní straně pevně chrání hlubokým údolím potok Brusnice, na jižním však boku široká a velmi skalnatá hora, která se od skal nazývá Petřín, převyšuje okolí. Hora toho místa se zkrucuje na způsob delfína, mořského vepře, směrem až k řečené řece. Až tam přijdete, naleznete člověka, jak uprostřed lesa otesává práh domu. A protože u nízkého prahu se i velcí pánové sklánějí, podle této příhody hrad, jejž vystavíte, nazvete Prahou.“

T: Zkusíš podle popisu nakreslit to konkrétní místo?

B: Jé, to vypadá hezky? Teď se ale pojďme podívat za otcem vlasti!

KAREL IV.

B: Hele T? Kdo je to otec vlasti?

T: To je přeci Karel IV. Nejenže, byl českým králem, byl to taky císař Svaté říše římské, což znamenalo, že byl jedním z nejmocnějších panovníků v Evropě. A hlavně, Prahu si zvolil za své sídelní místo, takže se z Prahy stalo jedno z nejdůležitějších a nejkrásnějších měst v celé Evropě. Říkalo se jí dokonce Nový Řím.

B: Fakt? A co pro ni udělal? Nese něco jeho jméno?

T: To ti povím, ale potřebuji tvou pomoc – musíš do prázdných políček doplnit stavby, které Karel IV. postavil, aby text dával smysl. Karel IV. například založil nejstarší _____, kam lidé chodili studovat z celé Evropy. Taky započal stavbu _____, který spojuje Staré Město s Malou Stranou. A to není všechno! Nechal také postavit _____, aby se Praha rozšiřovala a noví obyvatelé měli kde bydlet. A jelikož nechal vytvořit nové korunovační klenoty, nechal postavit hrad _____, kam je pak mohl uložit.

B: A v jakém století žil?

T: To nevím, to musíš zjistit ty. Dokážeš spočítat, kdy se Karel narodil a kdy zemřel?
Narodil se v roce: 2000–500+16– (50x4) =
Zemřel v roce: 1000 + (3 x 100) – 22 + (2x50) =

T: A jak se ve 14. století psalo? Vypadaly jejich písmenka jako ta naše?

B: Vůbec ne! Tehdy se používalo písmo, které nazýváme gotické. Každé písmenko bylo malé, složité, ozdobné a někdy těžko pro nás čitelné. Lidé psali husím brkem namočeným v inkoustu a každá knížka byla psána ručně.

T: Tak to muselo být hodně náročné psát rukou celou knihu. Nechceš si zkusit napsat své jméno gotickým písmem?

B: To se ti teda povedlo! Hele nevíš, kolik je hodin?

STAROMĚSTSKÝ ORLOJ

B: V dnešní době, když se chceme podívat, kolik je hodin, koukneme na hodiny nebo na telefon, ale dřív tohle neměli. Jak věděli, kolik je hodin?

T: Úplně na začátku se dívali na Slunce a když bylo nejvýš na obloze, věděli, že je poledne. Pak podle stínů odhadovali, kolik tak asi je hodin. Nebo používali vodní hodiny, kde voda kapala z jedné nádoby do druhé a podle toho, kolik jí proteklo, věděli, kolik uplynulo času. Nebo znáš třeba přesýpací hodiny? Tak ty taky používaly.

B: A co takový staroměstský orloj? Co všechno ukazuje?

KOLIK JE HODIN	Ukazuje běžný čas, jaké vidíme na hodinkách, ale taky starý čas, který se počítal od západu Slunce, a ne od půlnoci, jak to známe dnes.
KDE JE SLUNCE A MĚSÍC	Můžete vidět, kde se Slunce a Měsíc pohybují po obloze.
FÁZE MĚSÍCE	Znázorňuje, jestli je úplněk, novoluní nebo jiná fáze.
DEN V ROCE A SVÁTKY	Dokáže nám říct, jaký je aktuální den a jaký svátek.
POSTAVIČKY	Pokud odbije hodina, objevují se postavičky apoštolů, které se pohybují.

T: Počkej a kdo jsou ti apoštolové?

B: Apoštolové byly nejbližšími učedníky Ježíše Krista, kteří šířili jeho učení po celém světě. Nachází se na orloji, kde se každou celou hodinu objeví v okénkách a projdou se.

T: Představ si, že apoštolové na orloji s sebou nosí takové věci, podle kterých je poznáte. Těmhle věcem říkáme atributy. Je to jako když váš kamarád nosí pořád kšiltovku – to je jeho atribut. Tvým úkolem je podívat se na obrázky apoštolů, zakroužkovat předmět či předměty a podle toho určit, jaký apoštol je na obrázku

sv. Petr

sv. Matouš

sv. Jan

sv. Pavel

sv. Šimon

B: Výborně! Ale pojďme se přesunout dál, teď nás čeká doba za vlády Rudolfa II.!

RUDOLF II. A GOLEM

T: Nyní jsme u dalšího velkého jména naší historie – u Rudolfa II. To byl císař Svaté říše římské a český král, který vládl na přelomu 16. a 17. století. Za své sídlo si jako Karel IV. určil Prahu a díky němu se z Prahy stalo jedno z nejvýznamnějších měst tehdejší Evropy.

B: Rudolf nebyl typický král, který by se zajímal jen o politiku a války, spíše ho lákaly jiné věci. Miloval astronomii, podporoval slavné vědce, kteří v Praze na dvoře Rudolfa zkoumali vesmír a objevili zajímavé věci. Dokonce se snažili přeměnit obyčejné kovy na zlato nebo najít elixír života.

T: Jeho velkou vášní bylo sbírání umění a zajímavých předmětů. Vlastnil velkou sbírku, které se říkalo Kunstkamera, kde jste mohli najít všechno možné – od vzácných obrazů a soch, přes vycpaná exotická zvířata, podivné kameny, staré mapy a dalekohledy, až po předměty z dalekých zemí, které nikdo nikdy předtím neviděl! Rudolf II. chtěl shromáždit celý svět na jednom místě a poznat ho do posledního detailu.

B: T: Zkus si představit, že bys byl/a Rudolfem II. a měla vytvořit vlastní kabinet kuriozit ze svých věcí. Co třeba vlastníš ve svém pokoji, co by se mohlo považovat zvláštní, neobvyklé, prostě kuriozní?

B: Ano, jmenoval se _____! Prý ho stvořil rabín jménem Jehuda Löw, který ho vytvořil z hlíny a oživl ho. A proč? Protože v té době Židé neměli v Praze moc klid. Lidé jim někdy ubližovali a útočili na ně, takže ho stvořil, aby chránil židovskou komunitu a pomáhal s těžkými pracemi. Golem byl prý strašně silný a nikdy se neunavil.

T: Jenže podle pověsti se jednou vymkl kontrole a začal ničit všechno kolem sebe. Rabín Löw byl nucen ho zastavit a proměnit ho zpátky v hlínu.

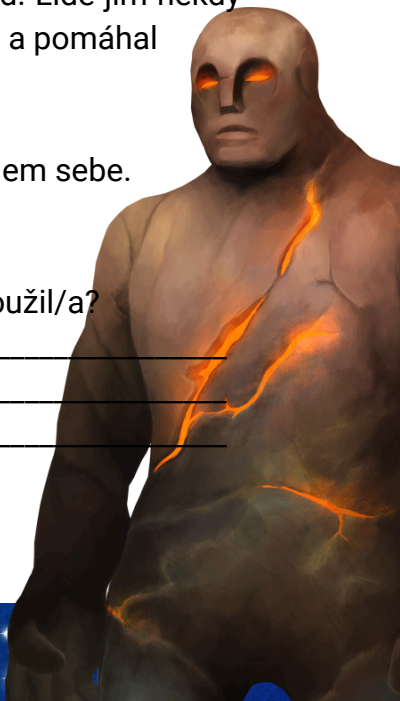

B: Představ si, že bys dokázal/a oživnout Golema, k čemu bys ho dnes použil/a?

_____

_____

_____

T: Teď se pojďme podívat na dobu, kdy svět prošel velkou změnou…

5D KINO

B: Hele T, říká ti něco jméno Eliška Junková?

T: No jasně! Eliška Junková byla neobyčejná žena. Narodila se roku 1900 a stala se jednou z nejlepších automobilových závodnic na světě. Bavilo ji učení, ale mnohem radši sportovala. V bance pak poznala svého manžela – automobilového závodníka. Během svatby si pak změnila jméno z Alžběty na Elišku.

B: Po vzoru svého manžela si udělala řidičský průkaz a jezdila jako jeho spolujezdec.
Ale brzy mu do toho začala mluvit a rozhodla se, že bude sama závodit. Vyhrála několik závodů a ve 20. letech 20. století byla nejrychlejší ženou světa a jako jediná žena v historii Grand Prix (1927) se dokázala vyrovnat nejlepším jezdcům této soutěže! A díky tomu zaslouženě dostala přezdívku „královna volantu“.

T: Bohužel pak její manžel Čeněk Junek zemřel v roce 1928 během závodu a rozhodla se, že přestane závodit. Rok po jeho smrti projela autem Indii jako obchodní zástupce, ve 30. letech pomáhala vytvořit Masarykův závodní okruh, v roce 1940 adoptovala svého osiřelého synovce, který přijal její příjmení. Krátce po druhé světové válce se znovu provdala za motoristického novináře Ladislava Kháse. Podporovala vzdělávání žen v motorismu a založila Český automotoklub žen.

B: Eliška Junková je symbolem emancipace, protože se prosadila v silně mužském prostředí automobilového sportu, ačkoliv žila v době, kdy ženy ještě bojovaly za svá práva. Její odvaha, talent a úspěchy v závodění na přelomu 20. a 30. let 20. století, v době, kdy byla v Československu zaručena rovnoprávnost žen, ukázaly, že ženy mohou dosáhnout úspěchů i mimo tradičně ženské role.

T: Zkus podle informací v textu doplnit časovou osu života Elišky Junkové.

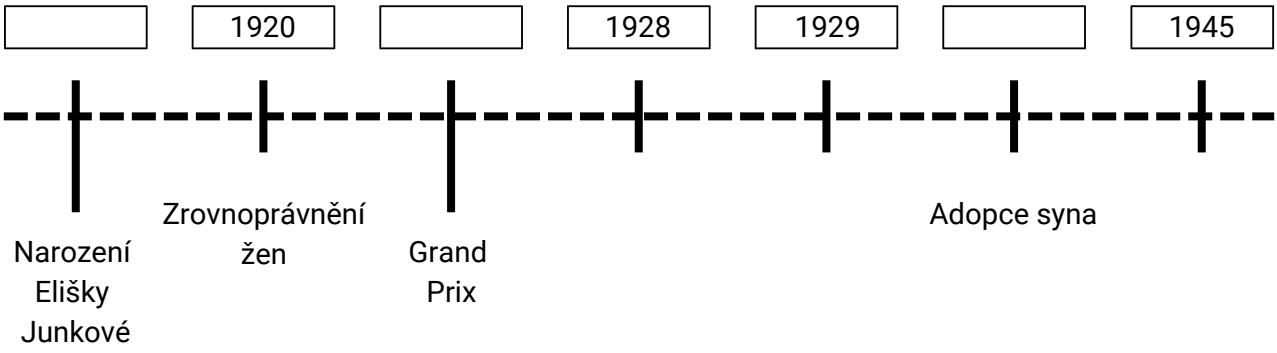

T: Eliška Junková zemřela ve svých 93 letech v roce 1993. Teď ale opusťme tuto ženu a poleťme do doby, kdy se Češi postavili na odpor a ukázali svou bojovnost!

PRAŽSKÉ POVSTÁNÍ 1945 A PRAŽSKÉ JARO 1968

T: Slyšela jsem, že na konci druhé světové války se v Praze ještě bojovalo. Co se stalo?

B: Bylo to Pražské povstání, které se odehrálo na začátku května 1945 a mělo za cíl osvobodit Prahu před nacistickou okupací ještě před koncem války. Tak se Pražané rozhodli, že budou sami bojovat.

T: Důležitou roli hrál rozhlas, protože se lidé jinak nemohli o této události dozvědět.
V rozhlase zaznělo: ***„Voláme českou policii do rozhlasu, střílí se zde! Všichni do českého rozhlasu! Jsou zde stříleni čeští lidé! Přijďte co nejdříve! Přijďte nám na pomoc!“***

B: Co podle tebe občané, kteří tohle uslyšeli, cítili? (např. radost, hněv, znechucení… - zkus doplnit emoce jiné než v nabídce) Co bys na jejich místě udělal/a?
emoce:_____. činnost: _____

T: A jak to probíhalo? Vždyť neměli tak dobrý zbraně a tanky jako němečtí vojáci.

B: To je na tom to úžasné. Začali stavět _____, což byly takové zátarasy z dlažebních kostek, nábytku, prostě všeho, co okolo sebe našli, jen aby zastavili německé tanky a vojky a bojovali tím, co měli při sobě.

T: A jak to teda dopadlo?

B: Boje byly velmi tvrdé a v Praze se bojovalo o každou ulici, o každou budovu. Němci se snažili povstání potlačit za každou cenu. Nakonec 9. května 1945, dorazila do Prahy sovětská armáda, která pomohla s konečným osvobozením.

T: A teď se posouváme o 23 let dopředu, do roku 1968. Společnost v rámci období pražského jara zažila vlnu uvolnění v čele s Alexandrem Dubčekem. Lidé v té době mohli svobodněji se vyjadřovat, cestovat a kritizovat nedostatky režimu. Moskva se obávala, že by se Československo mohlo odklonit od sovětského vlivu a jít svou vlastní cestou, a tak v půl 2 ráno k nám dorazila vojska varšavské smlouvy (Sovětského svazu, Polské lidové republiky, Německé demokratické republiky, Maďarské lidové republiky a Bulharské lidové republiky).

B: Půl roku po Pražském jaru, tedy 16. ledna 1969, se u Národního muzea zapálil člověk a nechal po sobě dopis v aktovce, který zní následovně:

Vzhledem k tomu, že se naše národy ocitly na okraji beznaděje, rozhodli jsme se vyjádřit svůj protest a probudit lidi této země následujícím způsobem. Naše skupina se skládá z dobrovolníků, kteří jsou odhodláni se dát pro naši věc upálit. Já jsem měl tu čest vylosovat si jednotku a tak jsem získal právo napsat první dopisy a nastoupit coby první pochodeň. Naše požadavky jsou - okamžité zrušení cenzury a zákaz rozšiřování „Zpráv“[1]

[1] Zprávy = okupační tiskoviny

Jestliže naše požadavky nebudou splněny do pěti dnů, tj. do 21. ledna 1969, a nevystoupí-li lid s dostatečnou podporou (tj. časově neomezenou stávkou), vzplanou další pochodně.

Pochodeň č. 1

P.S. Vzpomeňte na srpen. V mezinárodní politice se uvolnil prostor pro ČSSR, využijme jej.

Co znamená pochodeň č. 1? _____
Znáš jméno toho, kdo se upálil? _____
Proč to udělal? _____

B: S velkými popáleninami byl převezen do nemocnice, ale o tři dny později zemřel v nemocnici. Pohřeb, který se konal 25. ledna 1969, se stal masovou manifestací. Smutečního průvodu se zúčastnily statisíce lidí, což se proměnilo v tichý, ale mohutný protest proti okupaci a vládnoucímu režimu. Byl to jeden z posledních velkých veřejných projevů nesouhlasu předtím, než začala tvrdá normalizace.

SAMETOVÁ REVOLUCE A SÍŇ SLÁVY

B: Nyní se ocitáme v listopadu roku 1989, kde na Václavském náměstí vidíme davy lidí, kteří protestují proti vládě. A proč? Představ si, jsi nemohl/a poslouchat hudbu, jakou máš rád/a, protože některé písničky byly zakázané. Nebo jsi mohl/a být poslán do vězení za poslouchání rádia vysílané ze Západu! Taky bys nikdy neochutnal/a coca-colu, která se do Československa nevozila, protože nebyla vyráběna v Rusku, ale v Americe! Nebyly to hezké časy, a proto lidé protestovali, cinkali na náměstí klíčemi, zapalovali svíčky nebo malovali transparenty.

T: Pojď si představit, že si student v té době a protestuješ proti tehdejší vládě. Zkus si vyrobit vlastní transparent! Podívej se na hesla, která se tehdy říkala a vyber si jedno, co se ti nejvíc líbí. To pak napiš do rámečku a přikresli nějaké obrázky a barevně to vymaluj.
„Máme holé ruce“, „Konec vlády jedné strany“, „Havel na hrad“, „Pravda a láska zvítězí nad lží a nenávistí“, „Studenti jsou vaše děti“, „Nežít ve lži“, „Vy nás máte chránit“

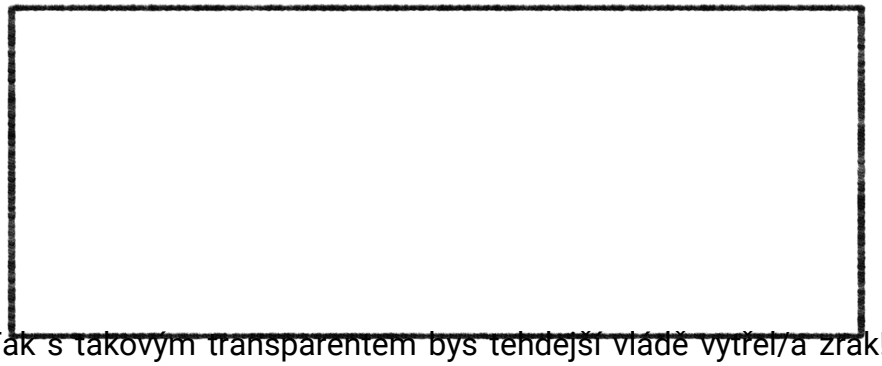

T: Výborně! Tak s takovým transparentem bys tehdejší vládě vytřel/a zrak! Nakonec jak víme dnes, odvaha a odhodlání se vyplatila a dnes tak žijeme ve svobodné zemi.

Síň slávy

B: Už se blížíme k cíli! Máme pro tebe poslední úkol! Znáš síň slávy? Je to speciální místo, kde můžeme oslavovat lidi, kteří byli výjimečný v tom, co dělali nebo dali světu něco nového. Můžeme tam zařadit úplně kohokoliv – třeba zpěváky, herce, malíře, spisovatele, sportovce, hudební skladatele, učitele nebo někoho okolo tebe!

T: Znáš ve svém okolí někoho, kdo je pro tebe výjimečný a zasloužil by si být v síni slávy? Napiš jména do prázdných políček, ať můžou věčně žít!

_____ _____ _____

_____ _____ _____

T+B: Tak doufáme, že sis užil/a naši cestu historií a že si odnášíš nové znalosti. Teď už tě čeká příjemná část, a to reálná jízda časem! Tak se brzo vidíme!

BACK IN TIME

EXPERIENCE MUSEUM

METODICKÉ LISTY PRO STŘEDNÍ ŠKOLY

2025

Téma: Pracovní list slouží k interaktivní výstavě Back in Time v Obchodním domě MÁJ – House of fun

Místo: Pracovní list je určen k vyplnění před návštěvou interaktivní výstavy

Cílová skupina: Žáci střední škol

Vzdělávací cíle: Žáci dokážou vyjmenovat klíčové události, osobnosti a momenty, které formovaly život v Praze.

Cílem je, aby se žáci připravili na výstavu Back in Time. Pracovní list tak slouží jako podklad, který vysvětlí dětem určité momenty a věci, se kterými se pak pracuje na výstavě. Žáci tak budou mít základní historické souvislosti společně s aktivitami, které slouží k zapamatování a pochopení.

Soulad s RVP: Člověk a společnost, Dějepis, kultivace historického vědomí, uchování historické paměti, poznání dějů, jevů a skutků, které ovlivnily vývoj společnosti, odhalování kořenů společenských jevů, dějů a změn, promýšlení jejich souvislostí, rozlišení pověstí/legend a skutečnosti

Organizace: Každý s pracovním listem pracuje samostatně před návštěvou výstavy.

Už jste slyšeli o sourozencích B a T? Ne? Tak se pojďme seznámit!

T: Ahoj! Jmenuji se jako písmeno T a představuji technologii a pokrok a provedu vás světem historie společně s mým bratrem B, který miluje historii.

B: Náš táta umí kouzla s časem a postavil stroj, který nás může vzít úplně kamkoliv do minulosti. Kam byste se chtěli podívat nejdřív?

T: Co třeba na to, jak vznikla Praha?

B: To zní dobře! Radši si držte klobouky, tohle bude jízda!

POČÁTKY PRAHY

T: Co vidíš na obrázku? Kdo je ta paní, co někam ukazuje a kam ukazuje?

B: Legendu o vzniku Prahy zapsal Kosmas do své kroniky, která je prvním písemným pramenem, který zaznamenává staré české pověsti. Nyní si přečtěte úryvek a odpovězte, odkud se vzal název našeho hlavního města.

„Toto místo na severní straně pevně chrání hlubokým údolím potok Brusnice, na jižním však boku široká a velmi skalnatá hora, která se od skal nazývá Petřín, převyšuje okolí. Hora toho místa se zkrucuje na způsob delfína, mořského vepře, směrem až k řečené řece. Až tam přijdete, naleznete člověka, jak uprostřed lesa otesává práh domu. A protože u nízkého prahu se i velcí pánové sklánějí, podle této příhody hrad, jejž vystavíte, nazvete Prahou.“

Podle jakého slova se město jmenuje Praha? _____

Koho si myslíte, že Kosmas cituje? _____

T: Tak teď pojeďme dál za Otcem vlasti, už na nás čeká!

KAREL IV.

B: Karel IV. – Otec vlasti. Proč se mu tak vůbec říká?

T: Myslím, že tento titul mu byl udělen posmrtně, a to zcela oprávněně. Karel IV. nebyl pouze českým králem, ale i císařem Svaté říše římské, což mu propůjčovalo mimořádnou autoritu a vliv napříč tehdejší Evropou. Jeho vztah k českým zemím byl skutečně otcovský, projevoval se hlubokou péčí o ně a velkolepými představami o jejich rozvoji.

B: A jak vypadala Praha před příchodem Karla IV.? Přečti si ukázku z životopisu Karla IV. a najdi odpověď.

„Toto království jsme nalezli tak zpustošené, že jsme nenašli jediný svobodný hrad, který by nebyl zastaven se všemi královskými statky, takže jsme neměli, kde bychom přebývali, leč v měšťanských domech, jako jiní měšťané. Pražský hrad byl zcela opuštěn, pobořen a zničen, neboť od časů krále Otakara II. byl celý ztroskotán až k zemi. Na tom místě jsme dali nově vystavět veliký a krásný palác s velikým nákladem, jak je dnes kolemjdoucím patrno“

_____

T: A jak se změnila Praha po jeho příchodu? Zkus zapřemýšlet, co nechal Karel postavit, založit a co nese jeho jméno.

_____

A teď si představ, že bys byl Karel IV. dnes, co v Praze chybí? Co bys postavil/a nebo založil/a?

_____

B: A víš, že se dnes píše jinak, než psali lidé za doby vlády Karla IV.? Tehdy se používalo písmo, které nazýváme gotické. Každé písmenko bylo malé, složité, ozdobné a někdy těžko pro nás čitelné. Nechceš si zkusit napsat své jméno gotickým písmem?

B: To se ti teda povedlo! Hele nevíš, kolik je hodin?

STAROMĚSTSKÝ ORLOJ

T: Nyní stojíme u staroměstského orloje. Ten byl postaven v roce 1410, což z něj činí třetí nejstarší funkční orloj na světě a současně nejstarší stále fungující. A hlavně v té době to byl vrchol technického a astronomického poznání.

B: A co všechno tedy ukazuje? Vidím tam různé ciferníky a obrazce.

KOLIK JE HODIN	Ukazuje běžný čas, jaké vidíme na hodinkách, ale taky starý čas, který se počítal od západu Slunce, a ne od půlnoci, jak to známe dnes.
KDE JE SLUNCE A MĚSÍC	Můžete vidět, kde se Slunce a Měsíc pohybují po obloze.
FÁZE MĚSÍCE	Znázorňuje, jestli je úplněk, novoluní nebo jiná fáze.
DEN V ROCE A SVÁTKY	Dokáže nám říct, jaký je aktuální den a jaký svátek.
POSTAVIČKY	Pokud odbije hodina, objevují se postavičky apoštolů, které se pohybují.

T: A co ty pohyblivé figurky? Ty jsou vždycky největší atrakcí pro turisty.

B: Každou celou hodinu se v okénkách objeví dvanáct apoštolů, kteří se pohybují. Dole pak máme další figurky, které představují různé lidské vlastnosti nebo osud – Smrt, Lakomec, Marnivec a Turek, který symbolizoval tehdejší hrozbu z Východu.

T: Figurka Smrti kostlivce na orloji je silným symbolem pomíjivosti života a připomíná memento mori, tedy pamatuj na smrt. Jak na tebe tahle symbolika působí v kontextu moderní uspěchané doby? Vyvolává to v tobě spíše úzkost, zamyšlení, nebo něco jiného? Zkus se zamyslet nad svými pocity a zapiš je.

_____

T: A ti apoštolové byli nejbližšími učedníky Ježíše Krista, kteří šířili jeho učení po celém světě. Představ si, že apoštolové na orloji s sebou nosí takové věci, podle kterých je poznáte. Těmhle věcem říkáme atributy. Je to jako když váš kamarád nosí pořád kšiltovku – to je jeho atribut. Tvým úkolem teď bude zakroužkovat atribut na obrázcích světců a podle toho pak zapsat atribut do věty a přiřadit ke světci.

Petr

Matouš

Jan

Pavel

Filip

Apoštol Petr – Ježíš Kristus mu svěřil _____ od království nebeského.

Apoštol Matouš – Podle tradice Matěj zemřel mučednickou smrtí, kde byla použita _____.

Apoštol Jan – Podle legendy měl vypít jed v _____, ale předtím nad tím udělal znamení kříže a jed mu tak neublížil.

Apoštol Pavel - _____ a _____, protože napsal velkou část Nového zákona a byl horlivým šiřitelem křesťanství.

Apoštol Filip – Podle legendy byl v 87 letech věku zajat pohany a poté bičován, pověšen na _____ a na něm ukamenován.

B: Krásná práce! Teď se připrav na cestu do panovnického dvoru, kde se mísila věda, umění a tajemno!

RUDOLF II. A GOLEM

T: Rudolf II. si jako Karel IV. vybral Prahu za své sídelní místo. Pod jeho vládou se Praha významným městem, kde na jeho dvoře působili slavní astronomové jako Tycho Brahe a Johannes Kepler. Rudolf také s velkým zájmem podporoval alchymisty, kteří se například snažili přeměnit kovy ve zlato!

B: Rudolf se snažil shromáždit celý svět na jednom místě a poznat ho do posledního detailu. Na Pražském hradě založil svojí Kunstkameru neboli kabinet kuriozit, kam ukládal umělecká díla, přírodní kuriozity jako vycpaná exotická zvířata, pak minerály, vědecké přístroje a předměty z dalekých zemí.

T: Zkus si představit, že bys byl/a Rudolfem II. a měla vytvořit vlastní kabinet kuriozit ze svých věcí. Co třeba vlastníš ve svém pokoji, co by se mohlo považovat zvláštní, neobvyklé, prostě kuriozní?

B: A už jste někdy slyšeli o oživlé hliněné velké postavě, která podle legendy působila za doby vlády Rudolfa II.?

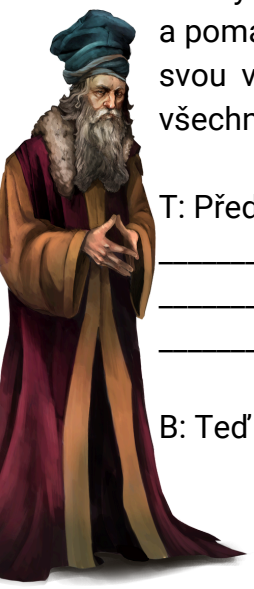

T: Ano, jmenoval se _____! Prý ho stvořil rabín jménem Jehuda Löw, který ho vytvořil z hlíny a oživl. Měl za úkol chránit židovské ghetto před nepřáteli, odvracet nebezpečí a pomáhat s těžkými pracemi. Byl velmi silný, neunavil se a poslouchal rozkazy, ale neměl svou vlastní vůli, emoce a řeč. Podle pověsti se jednou vymkl kontrole a začal ničit všechno kolem sebe, a tak byl Rabín Löw nucen ho zastavit a proměnit zpátky v hlínu.

T: Představ si, že bys dokázal/a oživnout Golema, k čemu bys ho dnes použil/a?

_____

_____

_____

B: Teď poleťme do doby významných vynálezů!

5D KINO

B: Hele T, říká ti něco jméno Eliška Junková?

T: No jasně! Eliška Junková byla neobyčejná žena. Narodila se roku 1900 a stala se jednou z nejlepších automobilových závodnic na světě. Bavilo ji učení, ale mnohem radši sportovala. V bance pak poznala svého manžela – automobilového závodníka. Během svatby si pak změnila jméno z Alžběty na Elišku.

B: Po vzoru svého manžela si udělala řidičský průkaz a jezdila jako jeho spolujezdec. Ale brzy mu do toho začala mluvit a rozhodla se, že bude sama závodit. Vyhrála několik závodů a ve 20. letech 20. století byla nejrychlejší ženou světa a jako jediná žena v historii Grand Prix (1927) se dokázala vyrovnat nejlepším jezdcům této soutěže! A díky tomu zaslouženě dostala přezdívku „královna volantu“.

T: Bohužel pak její manžel Čeněk Junek zemřel v roce 1928 během závodu a rozhodla se, že přestane závodit. Rok po jeho smrti projela autem Indii jako obchodní zástupce, ve 30. letech pomáhala vytvořit Masarykův závodní okruh, v roce 1940 adoptovala svého osiřelého synovce, který přijal její příjmení. Krátce po druhé světové válce se znovu provdala za motoristického novináře Ladislava Kháse. Podporovala vzdělávání žen v motorismu a založila Český automotoklub žen.

B: Eliška Junková je symbolem emancipace, protože se prosadila v silně mužském prostředí automobilového sportu, ačkoliv žila v době, kdy ženy ještě bojovaly za svá práva. Její odvaha, talent a úspěchy v závodění na přelomu 20. a 30. let 20. století, v době, kdy byla v Československu zaručena rovnoprávnost žen, ukázaly, že ženy mohou dosáhnout úspěchů i mimo tradičně ženské role.

T: Zkus podle informací v textu doplnit časovou osu života Elišky Junkové.

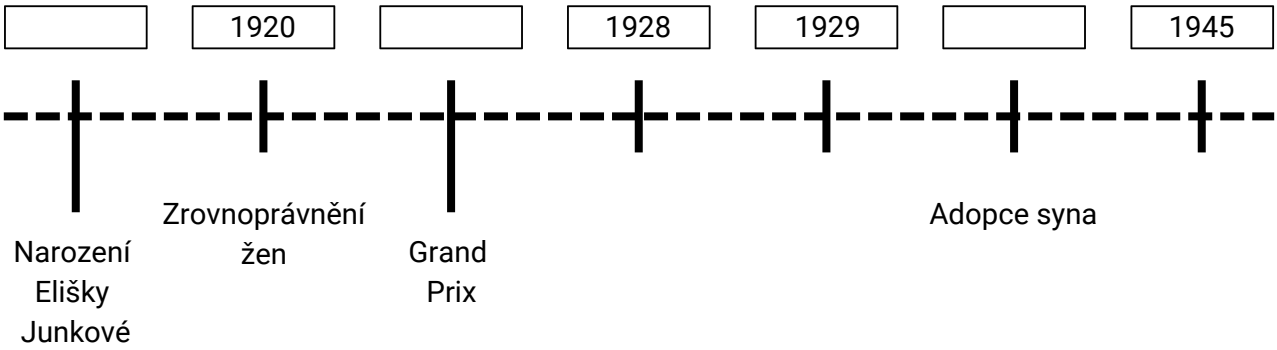

T: Eliška Junková zemřela ve svých 93 letech v roce 1993. Teď ale opusťme tuto ženu a poleťme do doby, kdy se Češi postavili na odpor a ukázali svou bojovnost!

PRAŽSKÉ POVSTÁNÍ 1945 A PRAŽSKÉ JARO 1968

T: Nyní jsme přiletěly do dějin 20. století, kde se udály dvě významné událost – Pražské povstání a Pražské jaro. Obě se odehrály v různých érách, ale mají něco společného.

B: Na počátku května roku 1945 všichni již tušili, že válka končí, ale Němci se nechtěli vzdát. Klíčovou roli zde sehrál rozhlas, protože začal vysílat česky a vyzýval lidi k pomoci. Právě výzvou „Voláme všechny Čechy! Přijďte nám ihned na pomoc. Na pomoc do českého rozhlasu“ začala bitva o rozhlas a Pražské povstání.

T: Co podle tebe občané, kteří tohle uslyšeli, cítili? (např. radost, hněv, znechucení… - zkus doplnit emoce jiné než v nabídce) Co bys na jejich místě udělal/a?
emoce: _____. činnost: _____

B: A teď se posouváme o 23 let dopředu, do roku 1968. Společnost v rámci období pražského jara zažila vlnu uvolnění v čele s Alexandrem Dubčekem. Lidé v té době mohli svobodněji se vyjadřovat, cestovat a kritizovat nedostatky režimu. Moskva se obávala, že by se Československo mohlo odklonit od sovětského vlivu a jít svou vlastní cestou, a tak…

T: Se v půl 2 ráno 21. srpna z rozhlasu ozvalo: *„Vážení posluchači, zůstaňte u svých přijímačů… Vojska Sovětského svazu, Polské lidové republiky, Německé demokratické republiky, Maďarské lidové republiky a Bulharské lidové republiky překročila státní hranice...“*

V čem se liší rozhlasové hlášení z roku 1968 od hlášení z roku 1945?
_____

B: V obou případech se Pražané spontánně postavili na odpor proti okupantům. Ať už to bylo ozbrojené povstání v roce 1945, nebo pasivní a nenásilný odpor v roce 1968. Takže by se dalo říct, že ačkoliv se lišily formy boje a doba, ve které se odehrály, základní principy zůstaly stejné – touha po svobodě a odpor proti útlaku.

T: Skoro po půl roce od srpnové invaze, 16. ledna 1969, se upálil na Václavském náměstí jeden člověk. Nechal ve své aktovce dopis, který zní následovně:

Vzhledem k tomu, že se naše národy ocitly na okraji beznaděje, rozhodli jsme se vyjádřit svůj protest a probudit lidi této země následujícím způsobem. Naše skupina se skládá z dobrovolníků, kteří jsou odhodláni se dát pro naši věc upálit. Já jsem měl tu čest vylosovat si jednotku a tak jsem získal právo napsat první dopisy a nastoupit coby první pochodeň. Naše požadavky jsou: Okamžité zrušení cenzury a Zákaz rozšiřování zpráv [1]

Jestliže naše požadavky nebudou splněny do pěti dnů, tj. do 21. ledna 1969, a nevystoupí-li lid s dostatečnou podporou (tj. časově neomezenou stávkou), vzplanou další pochodně.

[1] Zprávy = okupační tiskoviny

Pochodeň č. 1
P.S. Vzpomeňte na srpen. V mezinárodní politice se uvolnil prostor pro ČSSR, využijme jej.

Co znamená pochodeň č. 1? _____
Znáš jméno toho, kdo se upálil? _____
Proč to udělal? _____

B: S velkými popáleninami byl převezen do nemocnice, ale o tři dny později zemřel v nemocnici. Pohřeb, který se konal 25. ledna 1969, se stal masovou manifestací. Smutečního průvodu se zúčastnily statisíce lidí, což se proměnilo v tichý, ale mohutný protest proti okupaci a vládnoucímu režimu. Byl to jeden z posledních velkých veřejných projevů nesouhlasu předtím, než začala tvrdá normalizace.

T: Pojeďme teď do závěrečné etapy naší jízdy!

SAMETOVÁ REVOLUCE A SÍŇ SLÁVY

B: Momentálně se nacházíme v listopadu roku 1989, kdy probíhá tzv. Sametová revoluce. Ta uzavřela dlouhé období nesvobody a ukončila období normalizace, které následovalo po okupaci v roce 1968. Přelomovým okamžikem se stala studentská demonstrace 17. listopadu, která si připomínala události z roku 1939.

T: Během několika dní se po celé republice začalo stávkovat. Na Václavském náměstí a Letenské pláni se scházely statisíce lidí. Na rozdíl od let 1945 a 1968 se tentokrát bojovalo bez násilí. Symbolem se staly klíče, jejichž cinkání znamenalo odemykání dveří do svobody a zvonění konce komunistickému režimu.

B: Znáš ještě jiné symboly Sametové revoluce?
_____

T: Významným prostředkem, jak projevit své názory, se staly transparenty. Zkus si představit, že si v té době studentem či studentkou a ve své škole maluješ na transparenty hesla. Co bys nakreslil? Znáš nějaké hesla? Pokud ne, nevadí, zkus si své vlastní vymyslet!

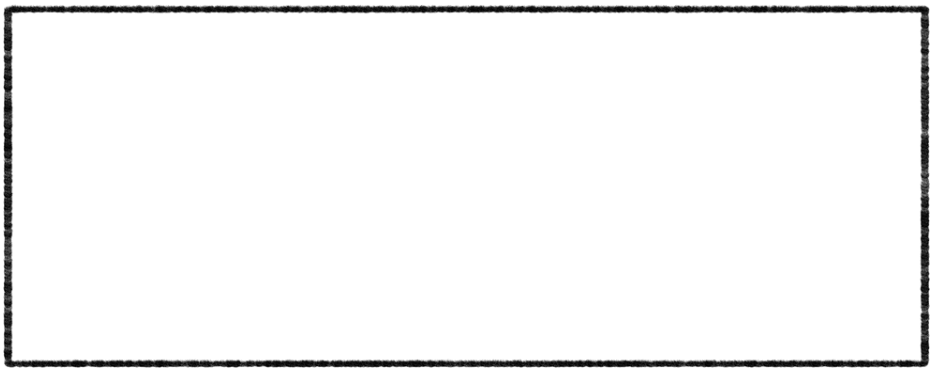

SÍŇ SLÁVY

B: Už se blížíme k cíli! Máme pro tebe poslední úkol! Znáš síň slávy? Je to speciální místo, kde můžeme oslavovat lidi, kteří byli výjimečný v tom, co dělali nebo dali světu něco nového. Můžeme tam zařadit úplně kohokoliv – třeba zpěváky, herce, malíře, spisovatele, sportovce, hudební skladatele, učitele nebo někoho okolo tebe!

T: Znáš ve svém okolí někoho, kdo je pro tebe výjimečný a zasloužil by si být v síni slávy? Napiš jména do prázdných políček, ať můžou věčně žít!

_____ _____ _____

_____ _____ _____

T+B: Tak doufáme, že sis užil/a naši cestu historií a že si odnášíš nové znalosti. Teď už tě čeká příjemná část, a to reálná jízda časem! Tak se brzo vidíme!